

ВОЄННИЙ І ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТИ В КОНТЕКСТІ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР

Львівський національний університет
імені Івана Франка

Annotation. *The article analyses the impact of political and military conflicts on the Olympic Games, from the beginning of the 20th century to the present day. The article also examines examples of political and military interventions that took place during the Olympics, in particular during the Second World War, the bloody events in Mexico City (1968) and Munich (1972), as well as the conflicts in Georgia and Ukraine during the 2008 and 2014 Olympics. It is concluded that, despite the ideals of the Olympic truce, war and politics remain an integral part of Olympic history.*

Keywords: *Olympic Games, politics, military conflicts.*

Актуальність теми дослідження. Олімпійські ігри – це не лише найбільші, найвагоміші спортивні змагання, у яких беруть участь найсильніші атлети всіх континентів, а це численні дипломатичні зустрічі, ділові контакти, це свято молодості, миру і здоров'я. Зацікавленість до ігор була в усі часи, не спала вона й сьогодні. Але все більше й більше спостерігаємо, як політика впливає на їх хід. Особливо в останні роки.

Мета дослідження. Здійснити аналіз впливу воєнного і політичного аспектів у контексті Олімпійських ігор.

Методи дослідження. Аналіз, порівняння та узагальнення теоретичних даних.

Результати досліджень. Із 4 лютого по 20 лютого 2022 р. в Пекіні відбулися XXIV зимові Олімпійські ігри. Цього разу за медалі змагалось майже 3 тис. спортсменів із 91 країни. Однак США, Велика Британія, Канада, Японія та ще кілька країн оголосили дипломатичний бойкот змаганням: на знак протесту проти порушення прав уйгурів у Китаї. Перераховані держави відмовилися направляти урядові делегації до Пекіну.

Прикута увага до Олімпіади була і в Україні. І не тільки зі спортивних міркувань. Так, агентство Bloomberg повідомляло, що президент КНР Сі Цзіньпін міг попросити Володимира

Путіна відкласти можливе вторгнення в Україну на час проведення Олімпіади. І в Пекіні, і в Москві цю інформацію на той час спростували. Водночас командувач української Операції об'єднаних сил Олександр Павлюк в інтерв'ю The Times заявив, що «оскільки завершення Олімпіади і спільних навчань Білорусі і РФ припадає на 20 лютого, ця дата в командування викликає занепокоєння».

Усе це підтверджує, що Олімпійські ігри за останні 125 років так і не вдалося відділити від політики.

«У «золотий вік» діяло олімпійське перемир'я і всі воєнні дії припинялися на період Ігор, а через дві тисячі років ми зупиняємо Ігри і продовжуємо наші війни», – ці слова сказав Евері Брендедж, голова Міжнародного олімпійського комітету, напередодні змагань 1956 року в Мельбурні. Далі у своєму виступі він продовжував говорити про те, що олімпійський рух не володіє ані грошима, ані вояками, щоб зупиняти конфлікти, однак може подати гарний приклад політикам, щоби ті прийняли принципи чесної гри та перестали вирішувати суперечки зі зброєю в руках.

Схожими міркуваннями керувався і П'єр де Кубертен, «батько» сучасних Олімпійських ігор. Французький барон вважав, що міжнародні спортивні змагання зможуть об'єднати людей різних національностей та поглядів, сприятимуть гармонійному розвитку людства і з часом замінять собою війни. Тим паче, що в історії існував приклад миротворчого впливу олімпійських змагань. У Стародавній Греції, у «золотий вік», про який згадував Брендедж, на період Ігор держави-поліси мали дотримуватися перемир'я та припиняти воєнні дії. Щоправда, ще в ті часи це правило неодноразово порушували. Не змінилася ситуація і в новітню добу.

У 1916 р. Олімпіада мала пройти в Берліні. Однак в 1914-му спалахнула Перша світова війна і змагання скасували. Кубертен та його колега з Німеччини Карл Дієм, який відповідав за підготовку Ігор, записалися до протиборчих армій. Олімпійський стадіон в Берліні, тільки-но відкритий у 1913 році, спочатку перетворили на військовий шпиталь, а потім зробили ареною для спортивних змагань німецьких солдатів. Одна з дисциплін передбачала біг із перешкодами на 60 м із легким кулеметом у руках.

Ситуація повторилася із початком Другої світової війни, через яку скасували літні та дві зимові Олімпіади, заплановані на 1940

та 1944 роки. Щоправда, і найкривавіша війна в історії людства не змогла здолати олімпійського руху. 1940 року в німецькому концтаборі поблизу Нюрнберга пройшли підпільні «Олімпійські ігри». Змагання для полонених солдатів із Бельгії, Франції, Польщі, Англії, Нідерландів та Югославії допоміг організувати німецький фельдшер. Військовополонені змагалися у п'яти дисциплінах, серед яких, наприклад, були стрибки в довжину через невеликий рів із водою.

Ще одні «Олімпійські ігри» для полонених пройшли в липні 1944 року в нацистському таборі біля Вольденберга (сучасне містечко Добегнев у Польщі) — цього разу з дозволу адміністрації. Участь у змаганнях, які тривали 21 день, взяли 369 ув'язнених. Переможцям навіть видали дипломи та картонні медалі. У січні 1945 року із наближенням радянської армії нацисти вирішили перегнати полонених в інший табір. Піший марш у зимову погоду пережили лише 300 з приблизно 6000 бранців.

По завершенню Другої світової через війни Олімпіади більше не скасовували, однак повністю забезпечити їхнє мирне проведення так і не вдалося.

27 серпня 1968 р. в Мехіко за 10 днів до відкриття Олімпіади поліція та військові відкрили вогонь по студентській демонстрації. Загинуло близько 200 осіб. Спочатку влада покладала провину на снайперів-провокаторів, які нібито спровокували сили безпеки, однак проведене через 30 років розслідування з'ясувало, що в ролі провокаторів насправді виступили бійці Олімпійської бригади – загону спецпризначенців, створеного для охорони порядку під час змагань.

На наступній літній Олімпіаді 1972 р. в Мюнхені теж трапилася кривава трагедія. Тоді в результаті нападу палестинських терористів загинуло 11 членів ізраїльської команди.

Нічого не змінилося і у XXI столітті, 8 серпня 2008 року, у перший день літньої Олімпіади в Пекіні, Грузія розпочала військову операцію із «відновлення конституційного порядку» в Південній Осетії. Тоді росія використала наступ на сепаратистів як привід для військового вторгнення до Грузії. А в 2014 році російські «зелені чоловічки» почали операцію з окупації Криму на четвертий день після завершення зимових Ігор у Сочі – коли ще діяло олімпійське перемир'я.

Висновок. Олімпійські ігри сприяють дипломатії та мирному вирішенню конфліктів, але можуть також використовуватися для політичних інтриг та маніпуляцій, що, нажаль, і спостерігаємо в наш час. З іншого боку, політика може впливати на рішення звільнити або скасувати участь країни в Олімпіаді з різних причин, таких як війна, санкції, тощо. Відтак, зважаючи на те, що росія веде повномасштабну війну з Україною, а республіка білорусь виступає «партнером» росії у цьому кривавому жакітті, не може бути і мови про участь цих двох країн-терористів у будь-яких спортивних змаганнях.

Криворучко І.В., <https://orcid.org/0000-0003-4392-0483>

Шукатка О.В., <https://orcid.org/0000-0002-2297-4709>

ТАРАС ФРАНКО ПРО ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЖИТТІ УКРАЇНЦІВ

Львівський національний університет
імені Івана Франка

Annotation. *The article analyzes the pedagogical views of Taras Franko, the son of "Kamenyar", on physical education and its importance in the life of Ukrainians. The work informs about the life of Taras Franko, his scientific and educational activities. It is summed up that Taras Franko's views on the movement from the point of view of national, spiritual and physical education are relevant today, and the author of the monograph "History and Theory of the Movement" is included in the Kolomyia and Lviv cohort of Ukrainian teachers in the field of preserving of health.*

Keywords: *Taras Franko, monograph, physical education, ruhanka, Kolomyia.*

Актуальність теми дослідження. Тарас Франко, син Каменяра, є одним із найвідоміших представників педагогіки фізичного виховання в Україні. Видавав педагогічні та науково-популярні статті про руханку, пропагував здоров'язбереження як серед молоді, так і війська, активно продовжив справу засновника української фізичної культури Івана Боберського. Хоча міжвоєнний період Тарас Франко провів у Львові та Ряшеві, але його можна віднести до плеяди коломиїських